

ІНВЕСТИЦІЙНІ СТРАТЕГІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРАРНОЇ СФЕРИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

© 2016 СЛОБІДЯНЮК Н. О.

УДК 330.322.2+338.43

Слободянюк Н. О. Інвестиційні стратегії забезпечення конкурентоспроможності аграрної сфери національної економіки

Метою статті є систематизація інвестиційних стратегій забезпечення конкурентоспроможності аграрної сфери національної економіки та визначення діалектики їх взаємозв'язку. Зроблено висновок, що залежно від орієнтації стратегії інноваційного розвитку агропромислового комплексу можуть мати такі пріоритети: лідерство в науці, рефлексія нововведень, розвиток інфраструктури. За етапами життєвого циклу аграрного підприємства виділяють такі стратегії: зростання (розвитку); стабілізації (сталості); виживання (оборони). Залежно від використання конкурентних переваг на основі інноваційної та інвестиційної діяльності виділяють такі стратегії: наступальні, інтеграційні, диверсифікаційні та стратегії звуження. Організація інвестиційно-інноваційного процесу забезпечується такими стратегіями: віолентна, патієнтна, комутантна, експлерентна. Залежно від агресивності інвестиційної діяльності виділяють такі стратегії: активну, пасивну, імітаційну, стратегії «запозичення» та «переносу». Показано, що пріоритетне значення для розвитку аграрної економіки України мають активні, наступальні, віолентні інвестиційні стратегії.

Ключові слова: національна економіка, аграрна сфера, конкурентоспроможність, інвестиційні стратегії.

Бібл.: 16.

Слободянюк Наталя Олександрівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фінансів та банківської справи, Донецький національний університет економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського (вул. Островського, 16, Кривий Ріг, Дніпропетровська область, 50005, Україна)
E-mail: slobnata@mail.ru

УДК 330.322.2+338.43

UDC 330.322.2+338.43

Слободянюк Н. А. Инвестиционные стратегии обеспечения конкурентоспособности аграрной сферы национальной экономики

Целью статьи является систематизация инвестиционных стратегий обеспечения конкурентоспособности аграрной сферы национальной экономики и определение диалектики их взаимосвязи. Сделан вывод, что в зависимости от ориентации стратегии инновационного развития агропромышленного комплекса могут иметь такие приоритеты: лидерство в науке, рефлексия нововведений, развитие инфраструктуры. По этапам жизненного цикла аграрного предприятия выделяют такие стратегии: рост (развитие); стабилизация (устойчивость); выживание (оборона). В зависимости от использования конкурентных преимуществ на основе инновационной и инвестиционной деятельности выделяют такие стратегии: наступательные, интеграционные, диверсифицированные и сворачивающиеся. Организация инвестиционно-инновационного процесса обеспечивается такими стратегиями, как: виолентная, патиентная, коммутантная, эксплерентная. В зависимости от агрессивности инвестиционной деятельности выделяют такие стратегии: активную, пассивную, имитационную, стратегии «заимствования» и «переноса». Показано, что приоритетное значение для развития аграрной экономики Украины имеют активные, наступательные, виолентные инвестиционные стратегии.

Ключевые слова: национальная экономика, аграрная сфера, конкурентоспособность, инвестиционные стратегии.

Библ.: 16.

Слободянюк Наталья Александровна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры финансов и банковского дела, Донецкий национальный университет экономики и торговли им. М. Туган-Барановского (ул. Островского, 16, Кривой Рог, Днепропетровская область, 50005, Украина)
E-mail: slobnata@mail.ru

Slobodyanyuk N. O. The Investment Strategies to Ensure the Competitiveness of the Agrarian Sphere of the National Economy

The article is aimed at systematization of the investment strategies to ensure the competitiveness of the agrarian sphere of the national economy and determination of the dialectic of their relationship. It has been concluded that, depending on the orientation of strategy for innovation development of the agroindustrial complex, the following priorities can be considered: leadership in science, reflection of innovations, development of infrastructure. By the phases of life-cycle of an agrarian enterprise the following strategies can be allocated: growth (development); stabilization (sustainability); survival (defense). Depending on the use of competitive advantages based on innovation and investment activity the following strategies can be allocated: forward, integration, diversified, and roll-up. Organization of investment and innovation process is provided by such strategies as: violent, patient, commutant, explorer. Depending on aggressiveness of the investment activity, the following strategies can be allocated: active, passive, simulation, strategy of «borrowing» and «transferring». It has been displayed that of priority importance for development of the agrarian economy of Ukraine are the active, forward, and violent investment strategies.

Keywords: national economy, agrarian sphere, competitiveness, investment strategies.

Bibl.: 16.

Slobodyanyuk Natalija O. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Finance and Banking, Donetsk National University of Economy and Trade named after M. Tugan-Baranovsky (16 Ostrovska Str., Kryvyi Rih, Dnipropetrovsk region, 50005, Ukraine)
E-mail: slobnata@mail.ru

Україна обрала шлях розвитку національної економіки за інноваційною моделлю [1, с. 217]. Це означає, що головним джерелом економічного зростання мають бути нові наукові знання. Важливою складовою розвитку сільськогосподарських підприємств є необхідність активізації інвестиційно-інноваційної діяльності [2, с. 20], оскільки її обмеження не дозволяють забезпечити високий рівень конкурентоспроможності аграрної сфери національної економіки. Функціонування господарської системи в сільському

господарстві, як і в будь-яких інших сегментах економіки, за умов всеохоплюючого впливу конкурентного ринку, забезпечується інвестиційною активністю економічних суб'єктів. Активна інноваційна модель національної аграрної економіки ставить за мету підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарських підприємств у виробничій та збутово-маркетинговій сферах за рахунок упровадження новітніх технологій, видів продукції та методів управління.

Проблеми інвестиційно-інноваційного забезпечення розвитку аграрної економіки України знаходяться в центрі уваги багатьох учених. Комаровою І. А. визначено пріоритети напрямів, форм, а також характер формування інвестиційних ресурсів і послідовність етапів реалізації довготермінових інвестиційних цілей [3, с. 16]. Судомир С. М. справедливо відзначає, що формування стратегій інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств має здійснюватися на вимогах принципів упереджувальної адаптивності до змін у зовнішньому середовищі; синергетичності; системності та комплексності [4, с. 107].

Загальні проблеми розгляду інвестиційних стратегій агропідприємств на галузевому, корпоративному, ринковому, функціональному, оперативному рівнях викладено у роботах таких вчених: Багорка М. О. [5], Бутенко Т. В. [6], Вініченко І. І. [7], Гудзинський О. Д. [8], Данилюк О. О. [9], Луньова В. А. [10], Однорог М. А. [11], Сілецька Н. В., Берегова В. В. [12], Славін В. С. [13; 14], Фрунза С. А. [15], Швець Т. В. [16]. Високо оцінюючи науковий доробок указаних авторів, слід визнати недостатнє застосування системного підходу до забезпечення конкурентоспроможності аграрної сфери національної економіки на основі процесів інвестування в інноваційні технології.

Метою статті є систематизація інвестиційних стратегій забезпечення конкурентоспроможності аграрної сфери національної економіки та визначення діалектики їх взаємозв'язку.

Розвиток аграрних підприємств неможливий без вироблення стратегічних напрямів діяльності, які ґрунтуються на нововведеннях і мають інноваційний характер [12, с. 379]. Інвестиційні стратегії базуються на оцінці чинників зовнішнього та внутрішнього середовища, що впливають на процеси аграрного виробництва, а також стану аграрних ринків, можливостей впровадження інновацій, конкурентної ситуації.

Стратегія інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств – це сукупність дій та методів ведення інноваційної діяльності, що має свою специфіку та забезпечує конкурентні переваги за рахунок інновацій [10, с. 63]. Тобто, стратегія інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств передбачає системний підхід до освоєння інновацій.

Інвестиції, будучи стратегічним ресурсом сільськогосподарського підприємства, виступають інструментом реалізації довгострокових планів, пов'язаних із його економічним зростанням [11, с. 8]. Інвестиційна діяльність має бути підпорядкована досягненню цілей стратегічного управління підприємством на основі чітко визначених пріоритетів інвестиційної політики.

У сучасних умовах розвитку інтеграційних та глобальних процесів однією з важливих задач, які стоять перед суб'єктами господарювання, є забезпечення їх динамічного функціонування та конкурентоспроможності у взаємовідносинах між конкурентами в обраному сегменті ринку [8, с. 6]. Реалізація такої задачі можлива за умов формування потенціалу, адекватного напрямам та темпам сталого стратегічно-інноваційного розвитку

підприємств аграрного сектора економіки. Для виводу вітчизняного агропромислового сектора економіки з кризи, стабілізації та розвитку сільськогосподарського виробництва необхідно здійснити модернізацію розвитку інноваційних технологій, забезпечити формування нових напрямів і механізмів її реалізації.

Різноманіття інноваційно-інвестиційних стратегій та формування їх портфеля може бути спрямовано на отримання нової продукції, технологій, на застосування нових методів у маркетингу, виробництві або управлінні, на перехід до нових організаційних структур, застосування нових видів ресурсів.

Інноваційно-інвестиційні стратегії в агропромисловому виробництві створюють особливо складні умови для управління, викликані рівнем невизначеності результатів за термінами, витратами, якістю й ефективністю, підвищеними інвестиційними ризиками. Це обумовлює необхідність пошуку ризикових інвесторів, гнучкої узгодженості інноваційних та інвестиційних процесів. Формування портфеля стратегій підвищення інноваційно-інвестиційної активності в агропромисловому виробництві може здійснюватися трьома шляхами: зверху вниз, знизу вгору і за допомогою наукового центру.

В аграрному секторі національної економіки механізм реалізації процесу стратегічного управління знаходиться на стадії становлення [14]. Істотна більшість агропідприємств хаотично реагує на зміни у зовнішньому середовищі через невизначеність стратегічних можливостей внутрішнього потенціалу.

Значною мірою проблеми впровадження стратегічного управління пов'язані з недосконалістю банківської, фондової, агробіржової, законодавчої, податкової систем, які не визначають конкретних прав і обов'язків при веденні господарської діяльності аграрними підприємствами. Недостатній рівень кваліфікації кадрів, багаторічна практика переважного застосування інтуїтивного та ситуативного управління призвела до поглиблення проблеми забезпечення агропідприємств ринкоорієнтованими, високопрофесійними спеціалістами у сфері стратегічного управління. У зв'язку зі стереотипами в управлінні, що властиві значній частині вітчизняних агропідприємств, стратегічне управління ототожнюється з довгостроковим плануванням і часто зводиться до розробки системи довгострокових планів господарської діяльності. Незважаючи на те, що стратегії інноваційного розвитку відкривають нові можливості, для більшості сільськогосподарських підприємств завдання стратегічного планування інноваційного розвитку є досить новим. Тому побудована стратегія інноваційного розвитку підприємства повинна забезпечити вибір оптимального варіанта інновацій, впровадження в підприємство, стабільність та інтенсивний тип розвитку.

Управління інвестиційною діяльністю на рівні агропромислового виробництва являє собою багаторівневу систему прийняття управлінських рішень, які спрямовані на створення конкурентоспроможної продукції, досягнення ефективних результатів інноваційної діяльності та реалізації інвестиційних стратегій. Структурними ланками інвестиційного управління є: стратегія,

розробка та здійснення єдиної інноваційної політики, кадрового забезпечення інноваційних процесів, розробка програм інноваційної діяльності, забезпечення інноваційних проектів ресурсами (у тому числі фінансовими й інформаційними), відбір та впровадження інноваційних проектів, створення інноваційної інфраструктури, моніторинг інноваційної діяльності тощо.

Векономічній науці не розроблено єдиної класифікації інноваційних стратегій, але більшість дослідників пропонують класифікувати їх за ознаками, що надають можливість визначати або передбачати поведінку підприємства в умовах мінливого інноваційно-інвестиційного середовища. Застосування системного підходу дозволяє виділити такі типи інвестиційних стратегій забезпечення конкурентоспроможності аграрної сфери національної економіки.

По-перше, залежно від орієнтації, стратегії інноваційного розвитку агропромислового комплексу можуть мати такі пріоритети: лідерство в науці, рефлексію нововведень, розвиток інфраструктури. Орієнтація на лідерство в науці передбачає формування лідерських позицій у набутті конкурентних переваг в якості та вартості первинної сировини, у виробництві органічної продукції. Її передумовами є науковий потенціал аграрного сектора, високий якісний рівень технологій рослинництва та тваринництва. Орієнтація на рефлексію нововведень передбачає створення умов для розширення інноваційної діяльності в аграрному секторі. Орієнтація на розвиток інфраструктури передбачає розвиток інноваційної інфраструктури передбачає створення аграрних бірж, постійно діючого ринку оптової торгівлі сільськогосподарською продукцією, аграрних торгових домів тощо.

По-друге, за етапами життєвого циклу аграрного підприємства виділяють такі стратегії: зростання (розвитку); стабілізації (сталості); виживання (оборони) [6; 13]. Ураховуючи циклічність розвитку агропідприємств, формування інвестиційної стратегії, адекватної завданням сталого розвитку, повинно відбуватись з урахуванням етапу життєвого циклу підприємства і передбачати наступні кроки [7, с. 5]: позиціонування аграрного підприємства у структурі життєвого циклу, формування траєкторії розвитку аграрного підприємства, проектування організаційних змін і планування їх реалізації у часі, ресурсах і просторі.

По-третє, залежно від використання конкурентних переваг на основі інноваційної та інвестиційної діяльності виділяють такі стратегії: наступальні, інтеграційні, диверсифікаційні і стратегії звуження [15, с. 179]. При застосуванні наступальних стратегій інтенсивного зростання агропромислове підприємство суттєво нарощує свій потенціал. Диверсифікаційний розвиток спрямований на пошук і використання додаткових можливостей для агропромислових технологій, виробництва якісно нової продукції (новий продукт – нова технологія – новий ринок). У контурі диверсифікаційного розвитку агропромислового виробництва можна радикально оновити продуктовий портфель та освоїти нові види діяльності. У цьому випадку для забезпечення інноваційно-інвестиційної активності необхідно одно-

часно здійснювати і продуктову, і маркетингову стратегію, що пов'язано з додатковим ризиком і підвищує складність управління цими процесами. Передумовами застосування інтеграційної стратегії є злиття та реструктуризація агропідприємств шляхом їх подальшої трансформації, а також використання переваг вертикальної та горизонтальної інтеграції. Стратегії звуження передбачають реакцію на дії конкурентів і побічно на потреби й поведінку споживачів, вони спрямовані на виявлення і скорочення недоцільних інвестиційних витрат, що зумовлюють відповідні організаційні та управлінські інновації та заходи.

По-четверте, залежно від організації інвестиційно-інноваційного процесу виділяють такі стратегії: віолентну, патієнтну, комутантну, експлерентну [16, с. 364]. *Віолентна стратегія* передбачає співпрацю із віолентами – великими потужними агрохолдингами, які є визнаними технологічними лідерами в агропромисловій сфері, самостійно проводять науково-дослідні та конструкторські роботи (НДДКР) і освоюють наукомісткі технології, володіють великим інвестиційним капіталом і високим рівнем застосовуваних інноваційних технологій. Агропромислові формування орієнтовані на випуск агропромислової продукції високої якості, розрахованої на широке коло споживачів, і за доступною ціною. Зниження витрат за рахунок ефекту масштабу, формування переваг у попиту, достатність ресурсів для організації маркетингу і збуту, проведення широких рекламних компаній забезпечує їм необхідний запас конкурентоспроможності.

Патієнтна стратегія передбачає створення вузькоспеціалізованих агропромислових формувань, які випускають унікальну і високоякісну агропромислову продукцію.

Комутантна стратегія – це створення агропромислових формувань, які пристосовані для задоволення невеликих за обсягом потреб конкретних споживачів, орієнтованих на місцеві ринки. Вони активно сприяють просуванню нових продуктів і технологій, створюючи на їх основі нові послуги, що сприяє дифузії нововведень.

Експлерентна стратегія – це створення агропромислових формувань, які формують нові ринки або радикально перетворюють старі, що робить їх діяльність високо ризикованою. Вони відрізняються своєю цілеспрямованістю, високим професійним рівнем співробітників, великими витратами на проведення НДДКР.

По-п'яте, залежно від агресивності інвестиційної діяльності виділяють такі стратегії: активну, пасивну, імітаційну, стратегії «запозичення» та «переносу».

Активна інвестиційна стратегія передбачає широке проведення НДДКР, орієнтованих на маркетинг та інновації, злиття або поглинання. Пасивні інноваційні стратегії являють собою постійні нововведення в позатехнологічних сферах, наприклад, в управлінні та маркетингу, вони можуть передбачати застосування нових форм і методів збуту продукції, нестандартних засобів просування її просування.

Імітаційна інноваційна стратегія пов'язана з копіюванням технології виробництва агрофірм-піонерів і придбанням ліцензій на аналогічну діяльність, вона є за-

лежною від політики інших аграрних підприємств і характеризується відсутністю власної науково-технічної діяльності. Стратегія «запозичення» полягає в тому, що вітчизняні агропідприємства, використовуючи власний інноваційний потенціал, освоюють випуск наукомісткої продукції, яка виробляється на аграрних ринках високо-розвинутих держав світу. Стратегія «переносу» передбачає використання зарубіжного науково-технічного й виробничого потенціалу в сільськогосподарському виробництві шляхом залучення прямих іноземних інвестицій та трансферу новітніх технологій.

По-шосте, за об'єктами в аграрному секторі виділяють десять типів інновацій: біологічні, технічні, технологічні, хімічні, економічні, соціальні, управлінські, маркетингові, екологічні, логістичні.

Аграрна логістика стає одним із самих дієвих інструментів інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств і розвинутої ринкової економіки. Впровадження наукових методів і принципів агрологістики – нагальна вимога часу в сучасних економічних умовах раціональної діяльності.

Передумовою реалізації екологічних стратегій має бути формування екологічної свідомості у працівників підприємства на всіх рівнях, створення організаційних передумов для реалізації інструментів екологічного маркетингу як управлінської діяльності в організаційних структурах аграрного сектора економіки, яка спрямована на визначення, прогнозування і формування споживчих потреб, попиту на екобезпечну агропродовольчу продукцію, екосистемні послуги сільського господарства, а також просування їх до споживача [5, с. 66]. Сталий розвиток аграрного виробництва передбачає нарощування обсягів виробництва якісної та конкурентоспроможної сільськогосподарської продукції, підвищення економічної ефективності виробничої діяльності, відтворення і охорону природних ресурсів, зниження екодеструктивного впливу аграрного господарювання на навколишнє середовище. Це забезпечується шляхом екологізації сільськогосподарської діяльності, формування раціональної структури ресурсного потенціалу аграрного сектора та його ефективного використання.

Основою вибору сільськогосподарськими підприємствами інноваційної стратегії розвитку є обґрунтування тенденцій розвитку науки й техніки, впровадження і використання нових технологій, випуску нових видів продукції.

Ефективна інноваційна стратегія розвитку сільського господарства передбачає оцінювання всіх форм інноваційної діяльності, що мають прояв у нововведеннях різного типу. Можливості застосування інноваційних стратегій в аграрному секторі різні, адже сільське господарство є традиційною галуззю з малодиференційованою продукцією, де мають переважати активні, технологічні інновації. Так, у галузі рослинництва необхідне використання науково обґрунтованих сівозмін, застосування нових сортів і гібридів; нових сільськогосподарських машин та механізмів, систем обробітку ґрунту, а в галузі тваринництва доцільно застосування високоефективних кормів, нових порід сільськогоспо-

дарських тварин, нових механізмів та засобів їх захисту. У переробних галузях можливе широке застосування є як технологічних, так і маркетингових інновацій.

В аграрній економіці інновація повинна мати вигляд злагодженої системи, яка ефективно працювала би на мікро- та макрорівнях [9, с. 125]. Підвищення конкурентоспроможності аграрної сфери національної економіки потребує застосування інвестиційних стратегій, які би надавали можливість використовувати весь інноваційний потенціал сільськогосподарських підприємств. Стратегія інноваційного розвитку, яку обиратимуть підприємства, впливатиме на підвищення конкурентоспроможності їх продукції, забезпечуватиме довготривалість конкурентної позиції та підвищення ефективності їх функціонування.

ВИСНОВКИ

Основний науковий результат статті полягає в систематизації інвестиційних стратегій забезпечення конкурентоспроможності аграрної сфери національної економіки та визначенні діалектики їх взаємозв'язку. Залежно от орієнтації, стратегії інноваційного розвитку агропромислового комплексу можуть мати такі пріоритети: лідерство в науці, рефлексію нововведень, розвиток інфраструктури. За етапами життєвого циклу аграрного підприємства виділяють такі стратегії: зростання (розвитку); стабілізації (сталості); виживання (оборони). Залежно від використання конкурентних переваг на основі інноваційної та інвестиційної діяльності виділяють такі стратегії: наступальні, інтеграційні, диверсифікаційні та стратегії звуження. Організація інвестиційно-інноваційного процесу забезпечується такими стратегіями, як: віолентна, патієнтна, комутантна, експлерентна. Залежно від агресивності інвестиційної діяльності виділяють такі стратегії: активну, пасивну, імітаційну, стратегії «запозичення» та «переносу». За об'єктами в аграрному секторі виділяють десять типів інновацій: біологічні, технічні, технологічні, хімічні, економічні, соціальні, управлінські, маркетингові, екологічні, логістичні.

Пріоритетне значення для розвитку аграрної економіки України мають активні, наступальні, віолентні інвестиційні стратегії, тісно пов'язані між собою.

Перспективами подальших досліджень є обґрунтування рекомендацій із удосконалення концептуальних засад розробки інвестиційно-інноваційної політики держави. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильєва Л. М. Інноваційний процес як механізм стратегічної модернізації аграрного сектору. *Вісник Дніпропетровського державного аграрного університету*. 2013. № 2. С. 215–219.
2. Вишневська О. М., Парфьонова І. В. Особливості і складові стратегії інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Вісник Харківського національного аграрного університету ім. В. В. Докучаєва*. Сер.: Економічні науки. 2013. № 6. С. 15–21.
3. Комарова І. Л. Компоненти стратегічного управління інвестиційною діяльністю сільськогосподарських підприємств. *Агроінком*. 2013. № 10-12. С. 15–17.

4. Судомир С. М. Формування стратегій інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарських підприємств: методологічний аспект. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету*. Сер.: економічні науки. 2014. № 3. С. 106–108.

5. Багорка М. О. Формування маркетингової стратегії розвитку екологічно спрямованих інновацій в аграрному виробництві. *Вісник Дніпропетровського державного аграрно-економічного університету*. 2015. № 1. С. 65–68.

6. Бутенко Т. В. Формування стратегій розвитку аграрної сфери з метою її адаптації до інноваційно-інвестиційних умов функціонування. *Ефективна економіка*. 2011. № 12. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_12_31

7. Вініченко І. І. Основні методологічні підходи розроблення інвестиційної стратегії розвитку аграрного підприємства. *Агросвіт*. 2010. № 18. С. 2–7.

8. Гудзинський О. Д. Формування системи інвестиційного забезпечення стратегічного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнологічного університету*. Сер.: економічні науки. 2013. № 4. С. 5–8.

9. Данилюк О. О. Актуальні питання вибору стратегії інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Економіка та управління АПК*. 2013. Вип. 11. С. 122–126.

10. Луньова В. А. Види інновацій та стратегія інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. Гжицького*. 2014. Т. 16, № 1 (2). С. 61–66.

11. Однорог М. А. Політика інвестиційного забезпечення як засіб реалізації стратегії розвитку сільськогосподарського підприємства. *Економіка. Фінанси. Право*. 2014. № 9. С. 7–9.

12. Сілецька Н. В., Берегова В. В. Стратегія інноваційного розвитку сільськогосподарських підприємств. *Таврійський науковий вісник*. 2013. Вип. 84. С. 374–381.

13. Славін В. С. Основні методичні підходи до розроблення інвестиційної стратегії розвитку аграрного підприємства. *Агросвіт*. 2012. № 6. С. 43–46.

14. Славін В. С. Формування і реалізація механізму управління інвестиційною стратегією аграрного сектора. *Ефективна економіка*. 2013. № 7. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2178>

15. Фрунза С. А. Методичні основи формування стратегії управління інвестиційною діяльністю агропромислових підприємств. *Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету*. Сер.: економічні науки. 2010. Вип. 18 (1). С. 176–182.

16. Швець Т. В. Обґрунтування стратегії економічного розвитку сільськогосподарських підприємств на інноваційній основі. *Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій ім. Гжицького*. 2011. Т. 13, № 1 (2). С. 361–365.

REFERENCES

Bahorka, M. O. "Formuvannya marketynhovoї stratehii rozvytku ekolohichno spriamovanykh innovatsii v ahrarnomu vyrobnytstvi" [Formation of marketing strategy of development of ecologically oriented innovations in the agricultural production]. *Visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho ahrarno-ekonomichnoho universytetu*, no. 1 (2015): 65-68.

Butenko, T. V. "Formuvannya stratehii rozvytku ahrarnoi sfery z metoiu yii adaptatsii do innovatsiino-investytsiinykh umov funktsionuvannya" [The formation of strategies of development of the agrarian sector with the purpose of its adaptation to innovative investment modalities]. *Efektivna ekonomika*. http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2011_12_31

Danyliuk, O. O. "Aktualni pytannia vyboru stratehii innovatsiinoho rozvytku silskohospodarskykh pidpryemstv" [Topical issues of choice of strategy of innovative development of agricultural enterprises]. *Ekonomika ta upravlinnia APK*, no. 11 (2013): 122-126.

Frunza, S. A. "Metodychni osnovy formuvannya stratehii upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu ahropromyslovykh pidpryemstv" [Methodical bases of formation of strategy of management of investment activity of agricultural enterprises]. *Naukovi pratsi Kirovogradskoho natsionalnoho tekhnichnoho universytetu*. Serii: Ekonomichni nauky, no. 18(1) (2010): 176-182.

Hudzynskyi, O. D. "Formuvannya systemy investytsiinoho zabezpechennia stratehichnoho rozvytku silskohospodarskykh pidpryemstv" [Formation of system of investment ensuring of strategic development of agricultural enterprises]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu*. Serii: Ekonomichni nauky, no. 4 (2013): 5-8.

Komarova, I. L. "Komponenty stratehichnoho upravlinnia investytsiinoiu diialnistiu silskohospodarskykh pidpryemstv" [Components of the strategic management of investment activity of agricultural enterprises]. *Ahroinkom*, no. 10-12 (2013): 15-17.

Lunyova, V. A. "Vydy innovatsii ta stratehii innovatsiinoho rozvytku silskohospodarskykh pidpryemstv" [The types of innovation and the strategy of innovative development of agricultural enterprises]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho natsionalnoho universytetu veterynarnoi medytsyny ta biotekhnolohii im. Gzhytskoho*. Vol. 16, no. 1(2) (2014): 61-66.

Odnoroh, M. A. "Polityka investytsiinoho zabezpechennia yak zasib realizatsii stratehii rozvytku silskohospodarskoho pidpryemstva" [Policy of investment support as a means of realization of strategy of development of agricultural enterprises]. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, no. 9 (2014): 7-9.

Siletska, N. V., and Berehova, V. V. "Stratehii innovatsiinoho rozvytku silskohospodarskykh pidpryemstv" [The strategy of innovative development of agricultural enterprises]. *Tavriiskyi naukovi visnyk*, no. 84 (2013): 374-381.

Slavin, V. S. "Osnovni metodychni pidkhody do rozroblennia investytsiinoї stratehii rozvytku ahrarnoho pidpryemstva" [Basic methodological approaches to development of investment strategy of development of agrarian enterprises]. *Ahrosvit*, no. 6 (2012): 43-46.

Slavin, V. S. "Formuvannya i realizatsiia mekhanizmu upravlinnia investytsiinoiu stratehiiu ahrarnoho sektora" [The formation and implementation mechanism of control over the investment strategy of the agricultural sector]. *Efektivna ekonomika*. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2178>

Sudomyr, S. M. "Formuvannya stratehii investytsiinoho zabezpechennia rozvytku silskohospodarskykh pidpryemstv: metodolohichni aspekt" [Formation of the strategy of investment development of the agricultural enterprises: methodological aspect]. *Zbirnyk naukovykh prats Tavriiskoho derzhavnoho ahrotekhnolohichnoho universytetu*. Serii: Ekonomichni nauky, no. 3 (2014): 106-108.

Shvets, T. V. "Obgruntuвання stratehii ekonomichnoho rozvytku silskohospodarskykh pidpryemstv na innovatsiini osnovi" [The rationale of the strategy of economic development of agricultural enterprises on the innovation basis]. *Naukovyi visnyk Lvivskoho natsionalnoho universytetu veterynarnoi medytsyny ta biotekhnolohii im. Gzhytskoho*. Vol. 13, no. 1(2) (2011): 361-365.

Vasylieva, L. M. "Innovatsiinyi protses yak mekhanizm stratehichnoi modernizatsii ahrarnoho sektora" [The innovation process as a mechanism for strategic modernization of the agricultural sector]. *Visnyk Dnipropetrovskoho derzhavnoho ahrarnoho universytetu*, no. 2 (2013): 215-219.

Vyshnevskaya, O. M., and Parfyonova, I. V. "Osoblyvosti i skladovi stratehii innovatsiinoho rozvytku silskohospodarskykh pidpryemstv" [Features and components of the strategy of innovative development of agricultural enterprises]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho ahrarnoho universytetu im. V. V. Dokuchaieva*. Serii: Ekonomichni nauky, no. 6 (2013): 15-21.

Vinichenko, I. I. "Osnovni metodolohichni pidkhody rozroblennia investytsiinoї stratehii rozvytku ahrarnoho pidpryemstva" [Main methodological approaches the development of investment strategy of development of agrarian enterprises]. *Ahrosvit*, no. 18 (2010): 2-7